

VESA HEIKKINEN

EDUSKUNTA — VALEHTELIJOIDEN KLUBI?

Gaudeamus

Kirjoittaja kiittää apurahasta Tiedonjulkistamisen neuvottelukuntaa.

Copyright © 2026 Kirjoittaja & Gaudeamus

Gaudeamus Oy
www.gaudeamus.fi

Kansi: Hanna Lahti / Huomen GDI

KL 88.2, 32

ISBN 978-952-345-352-4

Painopaikka: Drukätava, 2026

SISÄLLYS

1. **JOHDANTO** 13
  - Aineistosta ja analyysistä 15
  - Perustuslaillisesta valehtelunvapaudesta 21
  - Ihanteena vapaasti puhuminen 26
  - Kirjoitetuista ja kirjoittamattomista säännöistä 28
  - Politiikan kielestä ja ”eduskunnan” puhumisesta 32
  - Yleiskielellä ja murteella, totuuden ensisijaisella kielellä? 35
  - Puntaroivaa puhetta deliberatiivisessa demokratiassa 37
  - Luottamuksen jälkeisestä ajasta 39
  - Totuuden aika – ja populismin? 43
  - Kysymyksiä kiteytetysti 46
2. **VALEHTELUPUHEESTA KOHTI VALEHTELUN OLEMUSTA** 48
  - Laadukkaita valheita ja propagandaa 51
  - Määrittelyn mutkikkuudesta 55
  - Sanakirjojen valheesta 60
  - ”Aina” eli valehtelemisen historiasta 62
  - Valehteluväitteistä vallan horjuttajina 66
  - Valehtelua, luonnollisesti? 69
  - Valehtelun vastustaminen voimistuu 73
3. **KUUSIKYMMENTÄ VUOTTA GENREN KEHITTÄMISTÄ** 79
  - Hallituksen parlamentaariseen valvontaan mallia lännestä 82
  - Kohti eduskuntatyön lisääntyvää julkisuutta 85
  - ”Pystyyn kuollut instituutio” uudistusten kourissa 1990-luvulla 88

- Uusi aika uusine perustuslakeineen ja työjärjestyksineen 91
- Titaanit debatoivat suorassa lähetyksessä 96
- Teatteria tositelevisiossa? 99
4. **SUULLINEN KYSYMYS JA KYSELYTUNTI 2020-LUVULLA** 105
- Varsinaisia puheenvuoroja ja vastauspuheenvuoroja 107
- Välihuutoja vasemmalta, keskeltä, oikealta, eduskunnasta 110
- Suullisten kysymysten aiheita 2015–2025 115
- Puhe on vain periaatteessa vapaata 119
- Puhemiehen rooli puhuttaa 120
- Kaksi puhemiestä, kaksi totuutta? 126
- ”Aiheita haarukoidaan yhdessä pitkin viikkoa” 134
5. **SUULLISEN KYSYMYKSEN LÄHILAJEISTA** 139
- Puhetta pöytäkirjoihin kirjoitettuna 143
- ”Rosoiuuskin saa pöytäkirjassa näkyä” 147
- Kirjallisesta kysymyksestä suullisen sisarena 151
- Välikysymys, epäluottamus lausuttuna 156
- Stubbin tapaus: välikysymys 4.12.2015 160
- Rinteen tapaus: välikysymys 28.11.2019 163
- Haaviston tapaus: välikysymys 11.12.2019 166
- Rydmanin tapaus: välikysymys 18.6.2024 169
- Oikeusvaltio vaarassa, perustuslakivaliokunta politisoituu? 171
6. **”VALHEELLISIA TIETOJA” TÄYSISTUNNOISSA JO
VUODESTA 1907** 174
- V-sanoja tuhansia kertoja 176
- Täysistunnon ensimmäinen v-sana 178
- IKL hyökkää ”yhdessä määkivää lammasmaa” eli eduskuntaa vastaan 184
- Puhemies Kekkonen aikana retoriikka kovenee entisestään 189
- ”Olen vain puhunut totta” – Vennamo kannetaan ulos istunnosta 193
- Valehtelija-sanaa käytetään säästeliäästi 199
- ”Valehtelija!” – välihuuto Jätteenmäelle 205
- V-sääntö eli kollegaa ei saa sanoa valehtelijaksi 210

7. VALEHTELEMISEEN VIITTAAMISESTA V-SANOIN 219

- Toivakan tapaus 28.4.2016 220
Zyskowiczin tapaus 9.6.2016 226
Guzeninan tapaus 21.11.2019 228
Arhinmäen tapaus 12.12.2019 232
Antikaisen ja Ovaskan tapaus 4.6.2020 234
Orvon tapaus 23.5.2024 237
Pekosen tapaus 10.10.2024 244
Purran tapaus 8.5.2025 248

8. VALEHTELEMISEEN VIITTAAMISESTA ILMAN V-SANAA 254

- ”Ei ole totta” – vahva valinta välihuudoissa 256
”Ei pidä paikka(a)nsa” näyttää yleistyvän 264
Mölinää, älämölöä ja öykkämöykkää 267
”Aivan väärää todistusta” 272
”Eikö teitä hirvitä antaa väärää tietoa ihmisille?” 279
”Miksi te puhutte muunneltua totuutta?” – totuuteen ei viitata säästeliäästi 284

9. VALEHTELEMISEN MERKKEJÄ 292

- Piileekö piru yksityiskohdissa? 293
Luonnollistamista adverbein 296
Näennäiskysymyksiä 300
Kysymykseen vastataan kysymyksellä 304
(Osa)totuus vai mielipide? 309
Informaation säännöstelystä 317
Tuleeko retorinen raja vastaan? 320
Lupaun, että me ”teemme parhaamme” tai ”kaikkemme” –
tulevaisuudessa 322
Tosiasioita haastavia superlatiiveja ja muuta arveluttavan
absoluuttista 325
Kuinka hyvä hallitusohjelma oikein onkaan? 332
Viittauksia viranomaistietoon ja hätäantyneiden ihmisten
viesteihin 338
Siteeraamisesta 342

Kuuluuko empatia politiikkaan vai ei?	346
Totuuksia tarinoista, kertomuksista ja narratiiveista	350
Onko meidän pakko?	352
Tilannekuvan pohjalta laaditaan tiekartta?	356
Vaikuttavasta nimeämisestä	361
Kenen kehittämiskieltä?	369
10. JOITAKIN VASTAUKSIA KESKEISIIN KYSYMYKSIIN	380
Kansanedustajat puhuvat valehtelusta ja valehtelevat	382
Eduskunta on monia asioita, myös klubi ja klubeja	385
Kyselyä ja vastailua vaikuttavasti vaan ei vakuuttavasti	390
Edustaja ja ryhmä puolueen asialla	399
Valheen vallassa – ja siitä pois?	401
KIITOS JA ANTEEKSI!	414
KIRJASSA KÄYTETYT PUOLUEJÄSENYHDYDEN LYHENTEET	418
LÄHTEET JA KIRJALLISUUS	419
ASIAHAKEMISTO	444
HENKILÖHAKEMISTO	450
KIRJOITTAJA	455